

Óvatosan éjszaka a Fűrészekkel!

A Pál utcai fiúk 2. és 3. fejezetének feldolgozása
Részlet Csónakos naplójából

1902. március 24. – Szakadár akció a rekettyésben!

Szívemből gyűlölt gyorsírás után Boka egy roppant ravasz tervvel állott elő: Settenkedjünk be a fűvészkertbe, és hagyjunk nekik ott grátiszban egy cédulát, ezzel kiegyenlíteni számlánkat Áts Feri merényletével szemben. Az expedícióra a Közlegény és természetesen jómagam jelentkeztem, mert hisz, ha én nem mentem volna igazán feleslegesen meséltem volna el az eddigieket. Viszont nagy sajnálatomra megtiltották számomra a küldetés folyamán a füttyentgetést úgy ahogy van, és mindezért csak ott füttyentettem egy kövéret. Gyorsan oszlott meg a tömeg a zsúfolt utcán, tehát sikeresek könyveltem el. Már negyed 6 volt, tehát gyorsütemben meg is indultunk a Fűvészkert irányába.

Miközben így haladt a harci alakulatunk, elmerültem gondolataimban. A mellettem pattogó Nemecek igaz elterelte a figyelmemet, viszont nagy nehezen előálltam Boka számára egy frappáns tanáccsal, nevezetesen, hogy illik minden nagyobb akciónak fedőnevet adni és rövid szójáték után, gondolataim között megteremtődött egy név: Merénylet a Fűrészek ellen. Kezdtem ugye azzal, hogy Fűvészkert, ami számomra mindig is teljes értelmetlenségnek hatott, így hát boncolgatni kezdtem: fűvész... fűvész...fűrész, fűrészkert, ezek alapján az ott lévők csak is a fűrészek lehetnek. Szabotázs akciót, technikailag merényletet követünk el a német vörösingesek ellen, szóval, ha egybe tesszük, merénylet a Fűrészek ellen. Boka ennek hatására csak ményen a tenyerébe temette fejét, Nemecek pedig, csupán továbbra is szökdécselve a homlokát ráncolta. Biztosan nem tudják értékelni a magas intelligenciájú humort... Ha mást nem is, azt elértem vele, hogy Boka ingerülté vált tőle és gyorsan ráparancsolt a Közlegényre, hogy ne ugrálgasson itt össze-vissza, végül is küldetésre megyünk, nem játszani.

Nem sokkal később megérkeztünk a Fűvészkerthez, viszont mikor fordultunk volna rá, hogy megláthassuk a bejáratot, gyorsan visszahőköltem. A mögöttem álló Boka és Nemecek nem értették az egészet, ezért elárultam nekik meghökkenésem okát, nevezetesen, hogy *Ellenség a kapuknál*. Egy csendőr. Boka továbbra sem értette, hogy miért ellenségünk egy csendőr, mire elmagyaráztam neki, hogy a jelen helyzetünkben, melyben az éjszakára be akarunk szökni egy már lezárt területre és ott mindenféle nem kívánt tevékenységet

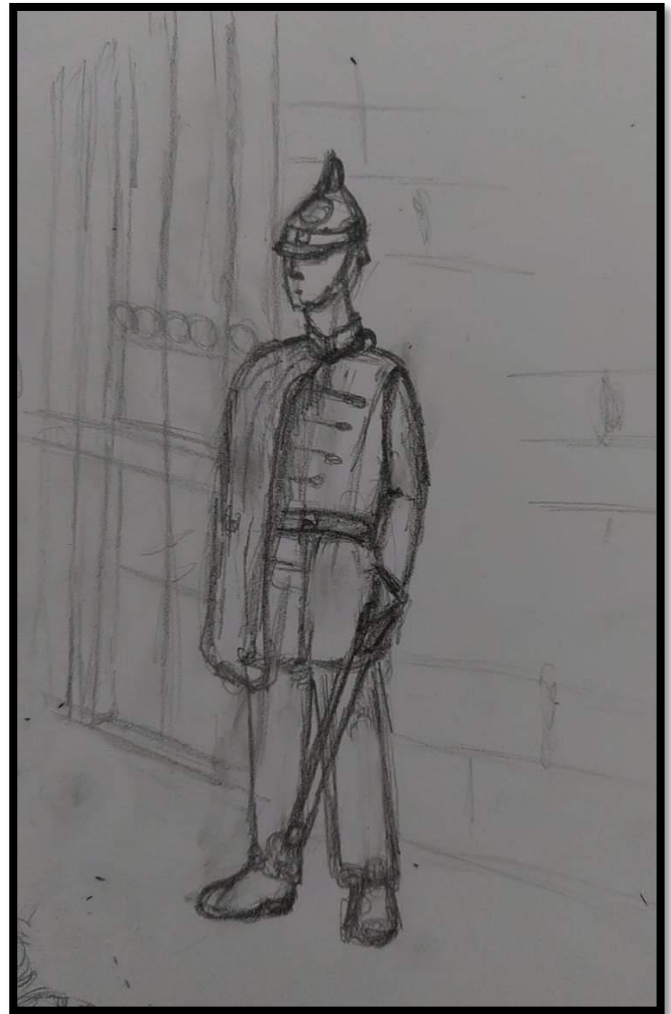
végrehajtani olyan nagy barátok lennénk egy a nem emberszeretetről híres személlyel. A monológomat, egy szolid bólogatással nyugtázták. Ernő igencsak megrémült és panaszkodni kezdett, mire Boka leteremtette és közölte, hogy egy titkos akcióra egyébként sem illik a főbejáraton megérkezni, és egy csöngetéssel jelezni megjöttünket. Egyértelműen hátul kellett bemennünk a kisebb falnál. Szóval szépen kifordultunk a sarokról, elmentünk a csendőr mellett, tisztelettudóan köszöntünk neki, igaz, ő továbbra sem foglalkozott velünk, és nemsokkal később, bevetettük magunka a sikátorba.

Mikor a Boka által meghatározott, átkelésre alkalmas pontra értünk, Először Boka-bakot tartottam, majd az Ernőt is átdobtam a falon. Megindultunk a tó felé. Nemecekre ekkor rájött valamiféle tudni akarási vágy és szüntelen nyaggatott, hogy válaszoljak kérdésére, hogy miért mondtam a Pásztor testvérekre tegnap azt, hogy német juhászok? Hogy elhallgassam kíváncsiságát, elárultam neki, hogy azért, mert ugye a Pásztorok a németeket favorizálják, meg hát természetesen, mintha ő soha nem tapasztalta volna, gaz kutyák, meg még ráadásul Pásztoroknak is hívják őket. Ezek után, a Német Juhász elnevezés, adja magát. Nemecek erre felnevetett, mire Bokával Egyszerre csitgettük le.

Mikor elértük a partot, Boka óvatosságra intett és kiadta a parancsot, hogy keressünk egy csónakot. A csónak rövidesen meg is lett, és úgy vélték, hogy én, Csónakosként, *Nomen est omen* alapon meg tudnák e birkózni az evezéssel? Én? Mint csónakos? Mit csónakos, hajóskapitány! Mit hajóskapitány, a magyar tengerügyi miniszter! Mit beszélek? Én, mit a Grund admirálisának első lordja, nem tudnák elevezni egy csónakot? Már a feltételezés is sértő!

Tehát nekiindultunk hárman a csónakban a vörösingéseket rejtő szigetnek. A sziget nem volt kicsi, a vörösingések több pontján is pihenhettek, akár együttesen is. De mi azt is tudtuk, hogy a szigetre vezető fahíd környékén szoktak táborozni, mindezért a hídtól lehető legtávolabbi pontnál terveztünk partra szállni, a két óriási szomorú fűz alatt. A folytonosan nyughatatlan Közlegényt a tó közepén az foglalkoztatta, hogy még is miért a szigeten táboroznak és mit tudnak csinálni a vörösingések az éjszaka közepén? Boka kérdést látványosan ignorálta, hisz nagy erővel a partot kémlelte. Így hát, ismét csak az én zsenialitásom volt képes választ adni a tudásra szomjazó szervezetnek: Azét itt van menedékük a vörösingéseknek, mert szeretnének *elszigetelődni* Budapesttől sőt, az egész Monarchiától, Hisz ők a már közel 80 évvel ezelőtt alkalmatlanságát bebizonyított Nagy Német Szövetség hívei, ami egy óriási Német Birodalmat és Osztrák-Magyar Monarchiát magában foglaló szövetséget takarna, berlini központtal. Furcsamód, ez a gondolat nem is olyan idegen más körökben sem, de a Grundon teljességgel kívülálló. Mit érdekel minket holmi Nagy Német Egység? Arra kérdésre pedig, hogy mit csinálhatnak, csupán annyival tudtam felelni, hogy biztosan bajor konzulátust akarnak nyitni a szigeten.

Pár perccel később már a parthoz is értünk. Nemecek elsőként akart a partra lépni, viszont elsiette. Még túl messze volt a csónak, ezért jól elmerült a meglepően mély vízben. Éppen szóra nyitottam volna számat, amivel gratulációmot fejeztem volna ki a Közlegénynek,

Boka pedig utána kívánt nyúlni, mikor a fűzfák között lévő sás vad zörgésbe kezdett. A hangom fennakadt, Boka pedig megdermedt. A sás rejtelméből a zaj pillanatok alatt hangosodott, és a jótékony sötétségből hirtelen lámpások kereső fénye világított. Kénytelen voltam megállapítani, hogy a nádas nem kevés vörösinget rejtett, tán az egész német kolóniát is, mikor jó kéttucat feje bukkant ki a sásfalból. 2 pislantás alatt már hárman fogták közre a két megdermedt fickót az aprócska csónakban.

Szégyenletesen vezettek minket táborukhoz, mögöttünk nagy sereggel. Útközben minden bokor, fa, sőt, minden fűszál is büszkén harsogta: „Foglyunk van! Foglyunk van!”. Áts Feri elé vittek kettőnket, Nemecek nélkül. A vörösingesek körös-körül tobzódtak, és nagyban vigadoztak. Áts Feri komor tekintete és daliás megjelenése egy győztes tábornok hatását keltette. Szemeiből olvasni lehetett: Az ellenség vezére kezeink között van. Letérdeltettek bennünket, és odaszóltam Bokához, mondván nyakig slamasztikába vagyunk. Erre ő erőst letorkolt, hogy még

most is a marhaságon jár az eszem. Áts Feri parancsolt ránk. Helyet foglalt egy nagy szikladarabon és beszédbe kezdett: Azzal kezdte, hogy látja, mi is egy olyan akcióra készültünk, mint amit ő végrehajtott már a Grundon, de a vörösingesek jóvalta felkészültebbek ilyenekre, mint mi. Másodszor elmondta, hogy miután beállt a vörösingesek és a Pál utcai fiúk között a hadiállapot, mi, most hadifoglyoknak vagyunk tekintve. Úgy folytatta, hogy pár évtized, és nem csak a budapesti utcákon fogunk háborúsdit játszani, hanem államok fognak ismételten egymásnak ütközni. Értelmesnek tekintette fejünket, ezért úgy vélte, mi is látjuk ezt, és mire eljő az idő, mire a háború szélén fogunk toporzékolni, mi, azaz a vas generáció fog porondra állni a világpolitika színpadján. Mi fogjuk hajtani a világmindenség fogaskerekeit. Ezért kell két ilyen közösségnek egymással már most kezdeni valamit. Vagy közös megállapodásra jutni, értékítélet egyeztetés után, vagy rivalizálás útján apró picicafatokra hullajtani egyengébbet, majd az erősebb közösségnek minél magasabbra jutni.

Ez után a mondat után nagy csönd ült a szigetre. Érezhető volt, hogy most választás elé akar állítani bennünket. Elsősorban Bokát, mint a Grund vezéralakját és másodsorban hősies társát, avagy személyemet. Boka arcára azonban egyfajta konstans tagadás telepedett, ami a legelszántabb meggyőző személyében sem keltet kétségeket a határozott nemleges választ jelent az adott kérdés apropóján. Én ügyet sem vettem a kérdésre. Nem az én dolgom vörösingesekkel üzletelni, de ha az enyém lenne, akkor sem állnék szóba ilyen kutya csőcselékkel.

A hosszú és nagy csöndet ismét csak a Természet törte meg. Ám a zaj nem akart alább hagyni. A tó túloldaláról susogott a sás, a bokrok körös-körül, s a vén hársfák. A fenyők, a tölgyek, és a szomorú fűzek ritmikusan, sejtelenen sugallták a végtelen sötétségem bujkáló rosszindulatot. A Természet titokzatos zaja nem szűnt elhallgatni, s percről perce közelebbinek érződött. Majd a környezetből, mely ápolja és eltakarja azt, kit érdemesnek tart rá, árnyak fickándoztak játszi könnyedséggel, s vad táncukat járták a falevelek védő takarása mögött. A tópart életre kívánt kelni, s formálódni kívánt egy szörnyeteggé, ami elemészt mindent, s otthona sötétségbe burkolódzó bokrok, lombosok, s a szikések. A kaszálók, a cserjések és a fenyvesek. A lápok, a sások s a zavaros nádasok. Nem a szél játszott gaz játékot a fantáziával, ó nem!

Mint ha a Természet föllázadott volna mindazon becsstelen emberi teremtés ellen, mely ő ellen szemtelen mód baltával bicskával, s fűrésszel támad, majd testét eme fenevadak ízléstelenül megbecsstelenítik. S utána a sok kis komisz, úgy véli létrehoz otthona körül ily csöpp kerteket, gyenge hasonmásokat az eredeti emlékére, melyeket majd még szemtelen mód gyilkos eszköze után, a *fűrésről fűvésznek* keresztel.

A sötétségben szóló, zengő-csörgő és csattogó, levelek ezrei és gallyak tömkelege mögül egyszer csak a földöntúli fájdalom netovábbja szabadult ki! Egy orgánus, ami hegyet, völgyet és minden vizet megrenget! Minden növény, minden, minden, ami él és életét mutatja nappal a fűvészkertben egyszerre üvöltött fel, előállítva egy olyan hangzást, melyet még nem látott e világ. A kiáltások sora oda vissza járta körbe a teljes Fűvészkertet, de tán egész Budapestet megrengette, bosszút ülve, a Természet a kihalt utcák falin, majd kanásztáncot járjon a Lánchídon, és az ébredő erő hírét messze vigye a nagy folyó.

A megzavarodott és megrémült *Fűrészek* szorító köre igencsak megritkult. Bokával egymásra néztünk, és megértettünk, hogy kapva kell kapnunk az alkalmon. „Uzsgyi!” Szólottom, majd még fel se ugrottunk térdelésünkből, de már vagy két méterre voltunk Áts Feritől és megmaradt tétova körötől. Haloványan az ordító fák hangja mögül még akár fel is lehetett fedezni valamiféle parancsot a vörösingesek vezérétől, ám az egész oly érdektelennek és értelmetlennek érződött a lázadó természet mellett.

Futottunk, mit ahogy azt oly sok álmunkban megtettük már, hisz úgy még életünk folyamán nem hiszem, hogy futottunk. Úgy éreztem, hogy gyorsabb vagyok magánál a vén időnél is, és kacagva futnám körbe a lusta perceket.

Ám látni egyikünk sem felejtett el. Én is láttam, Boka is látta azt, amit nem akar egy Pál utcai fiú sem látni. A sok elmosódott rémült vörös ruha között, egy szürke öltönyös Júdás lapult a nagy tölgyfa mögött, sem többebb, sem kevesebb félelemmel szeme mögött, mit amennyi a vörös ördögök füle mögött szüntlen dörömbölt.

Az a gerincvelőre telepedő, lelkeket felfedő, döbbenet és félelem dörömbölt az ember agyában, és mozgott mindenki között. Pár pillanat alatt elértük a szabadságunkat jelentő fahidat, amin csupán a két tétova, rémült német juhász strázsált. A lámpásuk fényében tündöklő Pásztorok, falfehéren reszkettek, így hát nem teketóriáztunk, félrelöktük őket, akik mit rosszul a falhoz támasztott deszka, úgy dőltek el. Talán, amit felfogtak nagy félelmükben, az Boka azúrkék kabátja lehetett, ahogy elsuhan a sötétségben.

Továbbra is futottunk. Fogalmunk sem volt, hogy hol vagyunk, vagy kik vagyunk, de biztosra vettük a továbbra is dühöngő elemek induktorát. Ahogy finoman csökkentettük a futási sebességünk, Boka lelkekre kötötte, hogy a szürke kabátos személy látványa, maradjék elrejtve addig, amíg ő nyilvánosságra nem hozza. Szólni nem tudtam még, ezét csupán vadul

bólogattam.

Egyszer csak három árnyalak emberi körvonalakat öltött a rekettyében. A nevüket kiabálták, így hát tudtuk kikről lehet szó. Odaléptünk hozzájuk, és együtt kocogtunk tovább, a fal irányába, ahol bejutottunk. Csele és Weisz volt az, és a hős, aki kimenekítette az Elnököt és hűségese testőré, jómagamat, az ellenség karmai közül, Nemecek Ernő közlegény. Ahogy így haladtuk, a csurom vizes Nemecek sorra ecsetelte, hogy hogyan riasztotta a Pál utcai fiúk vezérkarát, hogyan terjedt a riadólánc, hogy Boka fogságban van.

Miután pusztá kézzel nem ronthatnak be a vörösingesek bázisára, trükkhöz kellet folyamodniuk, és a Természet ereje által keltett félelem fegyvere volt a legkivitelezhetőbb, illetve a remény, hogy a híres Csónakos, illetve az Elnök képes önerőből megszökni.

Ahogy igyekeztünk minél előbb elhagyni a Fűvészkertet, egyre többen és többen gyülekeztek körülöttünk, de nem mindenki. Így hát Boka, legnagyobb örömmre, kiadta a legszebb parancsot, amit kiadhatott ember valaha: Fűttenyek egy akkor amekkorát csak tudok, jelezve ezzel a visszavonulást! És én bíz fűttenyenttem, ami mellet bármilyen természeti katasztrófa hangja elbújhatott. pillanatok alatt az akcióban résztvevő teljes haddelhadd a menekülési pontnál volt, és el is hagyta gyorsütemben a helyszínt, mielőtt a csendőrök megjelentek a csend őrzésének feladatának végrehajtásával.

Papuskám! A fene se éri, de hogy hogyan tudtunk vagy két tucatnyian feltűnés mentesen, az éjszaka közepén, belopódzni a Fűvészkertbe, ott a dunai árvíz megsegyenítő felfordulást kelteni, ezáltal a sok Fűrészt halára rémiszteni, majd onnan vagy 3 perc alatt eltűnni, ÚGY, hogy egyikünk sem lett, sem otthon, sem a csendőrök által megrendszabályozva, a pásztorokkal ellentétben, ez bíz örök rejtély.

Igaz, a cetlit nem sikerült átadnunk neki, hogy „itt jártak a Pál utcai fiúk”, de van egy olyan halovány megérzésem, hogy erre talán rájöttek.

Az biztos viszont, hogy Budapest nem felejt el az éjjelt, mikor feltámadt a Természet, még ha csak pár percre is, és nem felejt el az a maroknyi gyermek sem a hős közlegény nevét:

Nemecek Ernőjét.

Írta: Kiss András